HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

במה דברים אמורים במדליק בתוך שלו והלכה ודלקה בתוך של חבירו אבל מדליק בתוך של חבירו [ו](דברי הכל) משלם כל מה שהיה בתוכו ומודה ר' יהודה לחכמים [א]במשאיל מקום לחבירו להגדיש גדיש והגדיש והטמין שאין משלם אלא דמי גדיש בלבד [ב]להגדיש חטין והגדיש שעורין שעורין והגדיש חטין חטין וחיפן בשעורין שעורין וחיפן בחטים שאינו משלם אלא דמי שעורין בלבד אמר רבא [ג]הנותן דינר זהב לאשה ואמר לה הזהרי בו של כסף הוא הזיקתו משלמת דינר זהב משום דאמר לה מאי הוה לך גביה דאזקתיה [ד]פשעה בו משלמת של כסף דאמרה ליה נטירותא דכספא קבילי עלי נטירותא דדהבא לא קבילי עלי א"ל רב מרדכי לרב אשי אתון בדרבא מתניתו לה אנן ממתניתא פשיטא לן חטין וחיפן בשעורין שעורין וחיפן בחטין אינו משלם אלא דמי שעורין בלבד אלמא אמר ליה נטירותא דשערי קבילי עלי הכא נמי אמרה ליה נטירותא דדהבא לא קבילי עלי אמר רב שמעית מילתא לר' יהודה ולא ידענא מאי היא אמר שמואל ולא ידע אבא מאי שמיע ליה לר' יהודה דמחייב על נזקי טמון באש [ה]עשו תקנת נגזל באשו בעי אמימר עשו תקנת נגזל במסור או לא אליבא דמ"ד לא דיינינן דינא דגרמי לא תבעי לך דמסירות נמי לא דיינינן אלא כי תבעי לך אליבא דמ"ד [ו]דיינינן דינא דגרמי [ז] עשו תקנת נגזל במסור דמשתבע ושקיל או לא [ח]תיקו ההוא גברא [ט]דבטש בכספתא דחבריה שדייה בנהרא אתא מריה ואמר הכי והכי הוה לי בגוה יתיב רב אשי וקא מעיין ביה כי האי גוונא מאי א"ל רבינא לרב אחא בריה דרבא ואמרי לה רב אחא בריה דרבא לרב אשי לאו היינו מתניתין דתנן ומודים חכמים לר' יהודה במדליק את הבירה שמשלם כל מה שבתוכו שכן דרך בני אדם להניח בבתים אמר ליה [י]אי דקא טעין זוזי הכא נמי הכא [יא](במאי עסקינן) דקא טעין מרגניתא מאי מי מנחי אינשי מרגניתא בכספתא או לא [יב]תיקו [יג]א"ל רב יימר לרב אשי טעין כסא דכספא בבירה מאי אמר ליה [יד]חזינא אי אינש אמיד הוא דאית ליה כסא דכספא אי נמי אינש מהימנא הוא דמפקדי אינשי גביה משתבע ושקיל ואי לא לאו כל כמיניה א"ל רב אדא בריה דרב אויא לרב אשי מה בין גזלן לחמסן א"ל [טו]חמסן יהיב דמי [טז]גזלן לא יהיב דמי א"ל אי יהיב דמי חמסן קרית ליה [יז]והאמר רב הונא [יח]תלוה וזבין זביניה זביני לא קשיא הא דאמר רוצה אני [יט]הא דאמר רוצה אני:

מתני'

במה דברים אמורים במדליק בתוך שלו והלכה ודלקה בתוך של חבירו אבל במדליק בתוך של חבירו משלם כל מה שבתוכו. כלומר בדבר שדרכו שגון מויגיש וכלי בקר אבל מרגניתא בגדים לא מחייבי רבנן מ"ש [ו] ככל הני לעיל שיהא משלם כל מה שבתוכו לרבנן כמו לר' יהודה הני מילי היכא דקתני ומודים חו היכא דקתני דברי הכל אבל הכא במה דברים אמורים קתני ורבנן מילתייהו מפרשי ולאו מילתא דרבי יהודה קיימי:

שאינו משלם אלא דמי שעורים. במדליק בתוך שלו ליירי דאי במדליק בתוך של חבירו ליחייב אפילו חטין למה לי דאפילו חטין כיון דחזי להו וכסומך מדמי להו נמי לגזלן נתן דינר זהב לאשה ופשעה בו משמע דהיינו מדליק בתוך שלו והלכה בתוך של חבירו:

לרבי יהודה דמחייב על נזקי טמון **באש בו'.** לרבנן נמי הוה מצי למימר דעשו תקנה בדבר הכל דבר ובגדים במוויגין אלא רבותא משמועה דלרבי יהודה אפי' לרבנן בגדים עשו תקנת נגזל:

עשו תקנת נגזל במסור או לא. כתב רב אלפס כגון שים עדים שמסרו ולידע ממונו ואין יודעין כמה תיקו וכל תיקו לממונו לקולא ודפס רב האי גאון כתוב שיפצע ויטול מחלה שכל תיקו לממונו מוקין ואין נראה לר"י לחייב כלל משום תיקו ור"ת מפרש דכך פעמים כשהמוסר מכחיש את הנמסר דומיא דגזל בפצועות דגזלן מכחישו אבל אם המוסר עלמו אינו יודע כמה יפצע נמסר כמה הפסיד ויטול ולר"י נראה דכך פעמים יודע כמה הפסיד חייק במצני ליה אי עשו תקנתא או לא:

מי מנחי אינשי מרגניתא בכספתא או לא. אפילו יש עדים שהיה בו מרגניתא מצניע ליה דשמא לא מצני ליה לאסוקי אדעתיה להאי ולא אמרינן מאי הוה עליה אי נמי אינש מהימנא הוא דמפקדי אינשי גביה משתבע ושקיל ואי לא לאו כל כמיניה א"ל רב אדא בריה דרב אויא לרב אשי מה בין גזלן לחמסן א"ל [טו]חמסן יהיב דמי [טז]גזלן לא יהיב דמי א"ל אי יהיב דמי חמסן קרית ליה [יז]והאמר רב הונא [יח]תלוה וזבין זביניה זביני לא קשיא הא דאמר רוצה אני [יט]הא דאמר רוצה אני:

מתני'

מה בין גזלן **לחמסן.** גליא דקרא הין חילוק ביניהם והכא קבעי מה בין גזלן דרבנן לחמסן דרבנן דתניא בפ' זה בורר (סנהדרין דף כה:) הוסיפו עליהם הגזלנים והחמסנים ומפרש גזלן לא יהיב דמי ובמילתא מרא שוטה וקטן כדמוקי ליה התם לחין פסול מן התורה אלא משום דרכי שלום: **חמסן** יהיב דמי. וכאלא אמר רוחא מני כדמפרש אבל מן התורה אינו פסול אלא היכא דלא יהיב דמי אבל היכא דיהיב דמי כאר מע"ג דלא אמר רוחא מני מע"פ שעובר על לאו דלא תחמוד הא אמרי' בפרק שנים אוחזין (ב"מ דף ה: ושם ד"ה גלא) לא תחמוד לאינשי אלא דמי משמע להו והכי"ת דסוף מכילתין (דף קיט.) דמייתי מתחם בני יהודה דלפילו היכא דיהיב דמי הוה כאלו נוטל נשמתו לאו דרשה גמורה היא אלא אסמכתא בעלמא דחמסן דקרא היינו גזלן אלא יהיב דמי ופ"ת כיון דחמסן דיהיב דמי פסול מדרבנן מ"כ כי אמרי' בפ' שנים אוחזין (ב"מ ד' ה: ושם ד"ה גלא) אלא הא דאמר רב הונא מצניעים אותו שבועה שאינה נרשותו נימא מיגו דחשיד כו' ומשני מורה ואומר דמי קיימינן מ"מ מה תירץ בכך אם הוא מעכב הפקדון בידו ורוצה ליפטר בדמים בעל כרחו של בעלים הרי הוא חמסן ופסול לשבועה מדרבנן ואכתי נימא מיגו דחשיד כו' וי"ל דמ"מ גזלן דאוריימא אין להוכיח אלא יהא חשוד לשבועתו ועוד דחמסן דרבנן כאר הוא ואינו פסול עד שיכריזו עליו כדאמר בפ' זה בורר (סנהדרין ד' כו:) ואפילו אם הוא יודע שנשבעה חמסן בעניין זה אמת לא רצו חכמים לפוסלו בכך וגם לא להכריז אלא דוקא כי אקיל ואטיף אזרוע בעל כרחייהו דבעלים והמקבל דקא פריק נימא מיגו דחשיד כו' מע"ג דהא ודאי קים לן דגזלן דרבנן בעי הכרזה ואינו נפסל עד אחר הכרזה כל עיקר לא הניח דברי רב הונא אלא משום דמקבל והא קעבר בלא תחמוד מ"ל הכי מקבל כיון שפטר עלמו במה שטען נגנבו או נאבדו ואינו מחמת שנשבע ואם היה פוטרו מן השבועה לא היה משלם כלום מ"מ נימא מיגו כו' ומשני מורה ואומר כו' וגם אם היה פוטרו מן השבועה אמת כמו כן היה משלם לפי שמעכב הפקדון בידו ולהכי לא חשיד לממונא:

פסולה

להם במתנה. א"ל רב אדא בריה דרב אויא לרב אשי מה בין גזלן לחמסן א"ל גזלן לא יהיב דמי חמסן יהיב דמי. אי יהיב דמי חמסן קרית ליה, והאמר רב הונא תלוה וזבין זביניה זביני. לא קשיא הא דאמר רוצה אני הא דלא אמר רוצה אני. פי' אע"ג דיהיב דמי כיון דבעל כרחיה שקיל ולא אמר הנגזל רוצה אני חמסן קרית ליה.

מסורת הש"ס

ד"ה משלם מה שנפטרו. רבינו מתרץ לה לטעמיה בכלים שדרכן להטמין בגדים: **אלא דמי גדיש.** אם הטעירו בעל הבתה ללא קבלת עליה אלא נטירותא דגדיש: **חטין וחיפן בשעורין.** שנותן לו רשות לחטין חינו משלם אלא שעורין דאמר ליה רחיימי אלא שעורין ליפיק לה מהדרמי בהן כל כך: **מאי טוס ליך גניב דאוקפיה.** בידים שברפתו או שהשלכתו ליס. ולא דמי למשאיל מקום לחבירו להגדיש שעורין והגדיש חטים דאמרן לעיל אינו משלם אלא דמי שעורין דמצניע לה מזיק בידים הוא אלא פושע כלכתיבי כי תנא אם מעצמה מפי השמועה: **פשעה בו.** לא שהרטו כלרך השומרים ומצד: **[נדרנית] מתניתו לה.** משמיה דרבא אמרינן לה: **שעורין וחיפן בחטין.** נותן לו רשות להגדיש שעורין ולא חטין: **שמעת מינה לר' יהודה.** לעיל דר' יהודה דמחייב: **עשו תקנת נגזל בשלו.** כי היכי דתקנו רבנן לגנזל ליפטר כמה גזלו ויטול דתנן במסכת שבועות (דף מד:) אלו נשבעין ונוטלין השכיר והנגזל כך תקנו בשלו שיפטר מה שטוען ויטול: **לעיל דמ"ד לא דיינינן דינא דגרמי.** בפרק הגוזל ומקיל (לקמן דף קיז:): **בכספתא.** לרבנן שמניחין בו בכפיס: **תמיד.** עשיר שלומדין לותו לכלי כסף:

רבינו חננאל

בעי אמימר אליבא דמאן דאמ' דיינינן דינא דמסורות עשו תקנת נגזל במסור ומשתבע הנמסר ושקיל, אי לא, ועלתה בתיקו. וקימא לן כל תיקו דממונא לקולא ולא משתבע ולא שקיל ולא מידי. וראינו שפסק רבינו הגאון בספר שבועות נשבע כמה נענש ונוטל מן המסור חצי מה שנענש, דקימא לן ממון המוטל בספק חולקין, ותיקו דממונא ספק הוא, ובהדיא אמרינן המסור הוא מכ"ע אבות נזיקים ולאו קנסא הוא אלא ממונא הוא, והוא מפורש בתחלת המסכת, ולא עוד אלא דחזינן סוגיא דשמעתא במסקנא עשו תקנת נגזל במפסיד ממון חבירו בידים, ונשבע ושקיל. **ההוא גברא דבטש בכספתא דחבריה** וכו'. **בטש**, פי' בעיטה שהיא רפיסה ברגל. **בכספתא**, פי' ארגז שמשימין שם הכספין. א"ל **רב יימר לרב אשי טענו כסא דכספא בבירה מאי, אמר ליה חזינא אי אינש אמיד הוא** וכו'. פר"ח זצ"ל שמע מינה עשו תקנת נגזל במפסיד ממון חבירו בידים. ירושלמי. חד בר נש אפקיד בהדיה חבריה חד שק צרור ואירעו אונס. הדין הוה אמר סיגין הוה מלא ואיהו הוה אמר מיטכסין הוה מלא. אתא עובדא קומיה דרב ואמר הרי זה נשבע ונוטל. ר' יוחנן בעי מהו שיטעננו דברים שאינם ראוין לו. נשמעינה מן הדא אריסיה דבר זיזא אפקיד גבי חד בר נש ליטרא דדהבא, מית בר זיזא ומית אריסיה דבר זיזא. אתא עובדא קומיה ר' ישמעאל בר' יוסי אמר מאן לא ידע דכל מה דאית ליה לאריסיה דבר זיזא, דבר זיזא הוא, דיתיהבון לבנוי דבר זיזא. הוה ליה לבר זיזא בנין רבנ[ר]בין ובנין (ז)נד[קיקין] אמר יסבון רבנ[ר]ביא פלגיא (ומאן) [וכד] דדקיקא רבן יסבון פלגא. (דמר') [דמר] ר' ישמעאל בר' יוסי. אתא עובדא קומיה ר' חייא אמר אי מאן מן הדא ליתא את שמע מינה כלום. יתיהיבון לבנוי דאריסיה, אמר ליה מריה דפקדונא כבר יהבית פלגא. אמר ליה מה שנתת על פי ב"ד נתת, ומה שאתה נותן על פי ב"ד אתה נותן. מהו דיימרון בנוהי דאריסיה לבנוהי דבר זיזא הוו לן מאן דנסביתון. יכילון למימר להן מה שנעשה על פי ב"ד נעשה. מהו דיימרון דקיקיא לרבנ[ר]ביא נחלוק עמכון. יכלין למימר להו מציאה מצאנו. אמר ר' יצחק לית בין דקיקיא לרבריבא אלא כמי שניתן

גליון הש"ס

גמ' עשו תקנת נגזל בשמור. עיין לעיל דף נ ע"ש תוס' ד"ה תמוה. ולקמן ע"ב תוס' ד"ה יפלו שטרות:

מוסף רש"י

תלוה וזבין. מי שתלו מוכו או עשו לו יסורין על שמכר וקיבל הדמים ואמר הרוצה יקנה, זביניה זביני. ולא יוכל לחזור בו (רשב"ם ב"ב מז:).

עין משפט נר מצוה

סג א מיי' פי"ד מהל' נ"מ הל' יא סמג עשין סט טוש"ע מ"מ סי' תיח סעי' יד:

סד ב מיי' פי"ד מהל' טוש"ע שם סעי' טו:

סה ג ד טוש"ע מ"מ סי' רלח סעי' ד:

סו ה מיי' פי"ד מהל' נ"מ הל' יב ופ"ו מהל' מוכר ומזיק הלכה ח סמג עשין סט ופל' ע טוש"ע מ"מ סי' תיח סעי' יג ופל' ג סעי' ז ופל' שפח סעי' ג:

סז ו מיי' פ"ו מהל' מוכר ומזיק הל' ז סמג עשין ע טוש"ע מ"מ סי' שפו סעי' ג:

סח ז מיי' שם פ"ח הל' ז סמג שם טוש"ע מ"מ סי' שפח סעי' ז וכך מלמד במקומו ועוד בפ' י' דף מון):

עב ח ט י כ מיי' שם פ"ו הל' יח סמג שם טוש"ע ג:

עג ל מיי' פ"א מהל' עדות הל' ד ופ"י מהל' מכיר הל' ה סמג לאוין ריד טוש"ע מ"מ סי' לד סעי' יג ופל' לה סעי' ח:

עד מ מיי' פ"ג מהל' גזלה הלכה ג סמג לאוין קפו טוש"ע מ"מ סי' שנט סעי' ז:

עה נ מיי' פ"י מהל' מכירה הלכה ד סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סי' רה סעי' ג:

עו ס מיי' פ"א מהל' עדות הלכה ד סמג לאוין ריט טוש"ע מ"מ סי' לד סעי' יג: